Sivistys- ja tiedejaosto
Eduskunta

Opetushallituksen kirjalliset täydennykset sivistys- ja tiedejaoston kokouksessa 6.10.2021 kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan esittämiin kysymyksiin

Talousarvioesityksen painotukset/ kipupisteet

Lukutaitostrategia ja sen toimeenpano (kipupiste)

Opetushallituksen asiantuntijalausunnossa eduskunnan sivistys- ja tiedejaoston kokouksessa 6.10.2021 nostettiin kipupisteenä esiin se, ettei hallituksen talousarvioesityksessä ole osoitettu Lukuliikkeelle määrärahaa vuodelle 2022. Kansanedustaja Eloranta pyysi kysymyksessään arviota siitä, paljonko lukutaidon edistämiseen tarvittaisiin määrärahaa. Alla olevassa taulukossa on alustava laskelma kansallisen lukutaitostrategian toimeenpanoon tarvittavat resursseista.

	Toimijat	Keskeiset toimet	€	Resurssit
VUOSI 2022	Lukuliike-koordinaattorit (2 htv) Assistentti (1 htv), htv:t tulevat momentilta 29.01.02.2.09.1. 31.12.2022 asti.	Kansallisen lukutaitostrategian toimeenpano ja eri ohjelmien johtaminen sekä Lukeva varhaiskasvatus -ohjelmapilotti	200 000	
		Lasten lukuharrastuksen tukeminen osana muuta harrastustoimintaa	50 000	
		Tukimateriaalia heikosti lukevien lasten, nuorten ja aikuisten tukemiseksi	120 000	
		Lukutaidon arviointityökalujen kehittäminen ja soveltaminen	130 000	
		Lukeva kunta -verkostojen jatkaminen ja uusien kuntien sitouttaminen lukutaitotyöhön (valtionavustus)	1 000 000	Lisä-resurssi-tarve: **1,5 M €**

Lukutaitostrategian valmistuminen edellyttää sen toimeenpanon tukemista ja jatkuvan lukutaito-ohjelman käynnistämistä ja systemaattista johtamista. Kansallisessa lukutaito-ohjelmassa tarkennetaan lukutaitostrategian toimenpide-ehdotuksiin liittyvät vastuutahot ja koordinoidaan toimintaa. Erityisesti varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen osalta Lukuliikkeen kehittämää ja tukemaa Lukeva kunta ja Lukeva koulu -toimintaa on tarpeen jatkaa edelleen kohdentamalla rahoitusta mm. pedagogisiin menetelmiin, lukutaidon arviointityökaluihin ja heikosti lukevien tukemiseen.

Budjettiesityksessä Lukuliikkeelle ei ole kuitenkaan osoitettu lainkaan määrärahaa (s. 542–543, 50. Eräät avustukset Taiteen ja kulttuurin osuudessa). Vuoden 2021 budjetissa Lukuliikkeen toiminnan jatkamiseen annettu miljoona euroa jaetaan loppuvuodesta 2021 avustuksina lukutaitoa tukeviin hankkeisiin, mutta toiminnan koordinointiin ja ohjelman käynnistämiseen ei Opetushallituksessa ole riittävää rahoitusta ja henkilöstöresurssia. Perusopetukseen kohdistuva Lukeva koulu -toiminta ja laajasti eri kunnallisia hallinnonaloja yhdistävä Lukeva kunta -verkostojen toiminta edellyttävät koordinointiin myös henkilöstöresurssia Opetushallituksessa. Lukeva kunta -toiminnan rahoitus päättyy vuoden 2021 loppuun, samoin lukuagenttien paikallisten verkostojen koordinointi.

Lukeva koulu -toiminnan laajentamiseksi tulisi saada lisäresurssia Lukeva varhaiskasvatukseen lukutaitostrategian toimeenpanemiseksi. Näissä ohjelmissa tulisi huomioida erityisesti lukutaidon tukitoimet sekä arviointityökalujen kehittäminen ja toimeenpano. Kokonaisuudessaan lukutaitostrategian toimeenpanon johtamiseen mukaan lukien edellä mainittujen osaohjelmien koordinointi sekä lisäksi aikuisten lukutaito ja työelämä on tärkeää osoittaa riittävät resurssit pitkäjänteisen ja systemaattisen lukutaitotyön edistämiseksi.

Uudet lukutaidot -kehittämisohjelma

Opetushallituksen lausunnossa 6.10.2021 todettiin, että ”kehittämisohjelman toimeenpanosta huolehtiminen ja sen jatkuvuuden turvaaminen edellyttää rahoituksen jatkamista ainakin vuoden 2022 loppuu asti ja mahdollisesti pidempäänkin”. Lausunnon kirjoittamisen jälkeen olemme saaneet opetus- ja kulttuuriministeriöstä tiedon (6.10.), että Uudet lukutaidot -kehittämisohjelman rahoitus jatkuukin vuoden 2022 loppuun asti. Näin ollen asia etenee esityksemme mukaisesti.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutus

Opetushallitus jakaa vuosittain noin 15 M€ valtionavustuksia opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen järjestämiseen. Tällä hetkellä tuota määrärahaa ei voida käyttää muuhun kuin valtionavustuksena jakamiseen. Sen vuoksi ehdotimme, että määrärahaa tulisi voida käyttää myös henkilöstökoulutusten vaikutusten arviointitoimintaan sekä avustuskokonaisuuden kehittämistyöhön. Joko niin, että tuota määrärahasta (15 M€) voisi osan käyttää myös vaikuttavuuden arviointiin ja toiminnan kehittämiseen tai siten, että vaikuttavuuden arviointiin ja kehittämiseen olisi erillinen rahoitus.

yksikön päällikkö, opetusneuvos Marjo Rissanen